

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.

Ефективна економіка. 2022. № 12.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2022.12.47>

УДК 331.105.6:304.444

О. О. Кім,

к. е. н., доцент,

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, Україна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3851-1626>

Н. М. Василяшко,

студентка,

Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9555-4588>

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОГРАМИ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО БІЗНЕС- СЕРЕДОВИЩА НА ОСНОВІ ЕКОСИСТЕМИ EHS

O. Kim,

PhD in Economics, Associate Professor,

V.N. Karazin Kharkiv National University, Ukraine

N. Vasylashko,

Student of the Department of Economic,

V.N. Karazin Kharkiv University

IMPROVING THE CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY PROGRAM OF THE UKRAINIAN BUSINESS ENVIRONMENT BASED ON THE EHS ECOSYSTEM

Процеси глобальної метаморфози в підприємницькій діяльності з кожним роком підштовхує учасників бізнесу ставити за мету не тільки отримання прибутку, але і турботу про навколишнє середовище, безпеку громадян та співробітників, а також підтримку уряду щодо реалізації

соціальних проектів для покращення життя громадськості. Клієнти прагнуть отримувати не лише емоційні, але і соціальні цінності від бізнесу, тому зараз, в час економічної кризи, застосування стратегії СВ буде великим кроком вперед для розвитку не лише окремих компаній, але і держави в цілому.

У даній статті розглянуто теоретико-методологічні основи поняття «соціальна відповідальність» (СВ), як свідомого підходу до ведення бізнесу. Визначено особливості та переваги екосистеми захисту природного середовища, здоров'я та безпеки життєдіяльності (EHS) в сучасній методології корпоративної соціальної відповідальності. Проведено аналіз екосистеми корпоративної соціальної відповідальності німецької компанії Amphenol-Tuchel Electronics Automotive. Проаналізовано сучасний стан корпоративної соціальної відповідальності в українських компаніях. Визначено, що корпоративна соціальна відповідальність перебуває лише на стадії розвитку, оскільки тільки половина організацій, з тих, що використовують заходи з управління КСВ, є чітко визначена стратегія. Виявлено потреби вдосконалення екосистеми корпоративної соціальної відповідальності в українському бізнесі. Розроблено ряд пропозицій щодо застосування досвіду компанії Amphenol-Tuchel Electronics Automotive в сфері корпоративної соціальної відповідальності в Україні, які в перспективі допоможуть покращити співпрацю між підприємництвом, державою та суспільством; покращити екологічні та соціальні показники, такі як: забруднення повітря, споживання водних ресурсів, рівень бідності населення, кількість працюючого населення, тощо; підвищити лояльність суспільства до підприємницького сектору, що, в свою чергу, дасть змогу збільшити фінансові показники підприємств; зміцнити конкурентні позиції компаній та зайняти головні позиції на ринку; залучити іноземні та вітчизняні інвестиції у впровадження та розвиток певних соціальних проектів та програм, тощо.

Every year the processes of global metamorphosis in business activity encourage business participants to set the goal not only to get profit, but also to take care of the environment, the safety of citizens and employees, as well as government support for the implementation of social projects to improve the lives of the public. Clients want to receive not only emotions, but also social values from business. As a result, nowadays, during the economic crisis, the

application of the JI strategy will be a big step forward for the development of not only individual companies, but also the state as a whole.

This article examines the theoretical and methodological foundations of the concept of "social responsibility" (SR) as a conscious approach to business. The ecosystem of protection of the natural environment, health and life safety (EHS) peculiarities and advantages in the modern methodology of corporate social responsibility are determined. The ecosystem of corporate social responsibility of the German company Amphenol-Tuchel Electronics Automotive and the current state of corporate social responsibility in Ukrainian companies were analyzed. It was determined that corporate social responsibility is only at the stage of development, since only half of the organizations that use CSR management measures have a clearly defined strategy. The need for improving the ecosystem of corporate social responsibility in Ukrainian business has been identified. A number of proposals have been developed regarding the application of the experience of the Amphenol-Tuchel Electronics Automotive Company in the field of corporate social responsibility in Ukraine. In future these proposals will help to improve cooperation between business, the state and society; to improve environmental and social indicators, such as: air pollution, consumption of water resources, the population poverty level, the number of working population, etc. Moreover, it will increase society's loyalty to business sector, which, in turn, will make it possible to increase the financial indicators of enterprises; to strengthen the competitive positions of companies and take the main positions in the market; attract foreign and domestic investments in the implementation and development of certain social projects and programs, etc.

Ключові слова: *соціальна відповідальність, EHS, сталий розвиток, звітність, стратегія, цілі.*

Keywords: *social responsibility, EHS, sustainable development, reporting, strategy, goals.*

Постановка проблеми. Процеси глобальної метаморфози в підприємницькій діяльності з кожним роком підштовхує учасників бізнесу ставити за мету не тільки отримання прибутку, але і турботу про навколишнє середовище, безпеку громадян та співробітників, а також

підтримку уряду щодо реалізації соціальних проектів для покращення життя громадянськості.

Клієнти прагнуть отримувати не лише емоційні, але і соціальні цінності від бізнесу, тому соціальна відповідальність є невід'ємною складовою лояльного ставлення до бренду, що, в свою чергу, підвищує конкурентоспроможність компанії. Тому зараз, в час економічної кризи в країні, застосування стратегії СВ буде великим кроком вперед для розвитку не лише окремих компаній, але і держави в цілому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню аспектів соціальної відповідальності, як нового засобу підвищення конкурентоспроможності компанії було присвячено наукові роботи вітчизняних та закордонних таких авторів, як: Євтушенко В. А., Грішнова О. А., Станкевич Ю.Ю., Мостепанюк А. В., Кравцов С. С., Клімова А. М., Малік М. Й., Мамчур В. А., Шпикуляк О. Г., Чижишин О. І., та ін.

Метою статті є узагальнення теоретичних засад щодо визначення корпоративної соціальної відповідальності, аналіз стратегії соціальної відповідальності німецької компанії Amphenol-Tuchel Electronics Automotive, а також розробка рекомендацій щодо використання її досвіду компанії Amphenol в сфері корпоративної соціальної відповідальності в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вже протягом кількох десятиліть компанії застосовують у своїй діяльності концепцію соціальної відповідальності з метою підвищення іміджу та принесення користі суспільству. Незважаючи на те, що зародження відповідальних компаній було ще у ХІХ столітті, термін «соціальна відповідальність» офіційно запропонований у 1953 році американським економістом Говардом Боуеном у науковій публікації «Соціальна відповідальність бізнесмена». Проте широкої популярності концепція набула ближче до 1970-х років у США. У 1971 році Комітет економічного розвитку запропонував

концепцію «суспільного договору» між бізнесом і суспільством. У договорі йшлося про те, що підприємства ведуть свою діяльність та існують шляхом суспільної згоди, що зобов'язує їх сприяти потребам суспільства [1].

Існує чимало трактувань значення терміну «соціальна відповідальність бізнесу» у іноземних та вітчизняних джерелах (табл. 1.).

Таблиця 1. Соціальна відповідальність як свідомий підхід до ведення бізнесу.

Дослідники та нормативно-правові акти	Трактування поняття «СВ»
1. Міжнародний стандарт ISO 26000:2010 [2]	соціальна відповідальність – це відповідальність організації за вплив її рішень і діяльності на суспільство та навколишнє середовище через прозору та етичну поведінку, яка сприяє сталому розвитку, включаючи здоров'я та добробут суспільства; враховує очікування зацікавлених сторін; відповідає чинному законодавству та міжнародним нормам поведінки.
О. Грішнова [3]	Соціальна відповідальність – це усвідомлення суб'єктами соціальної держави єдності соціального простору, свідоме виконання своїх обов'язків перед співгромадянами, суспільством, державою. Соціальна відповідальність як концепція заохочує кожну людину й організацію враховувати інтереси суспільства, беручи на себе відповідальність за вплив своєї діяльності на інших людей, громади та навколишнє середовище в усіх аспектах.
Меморандум про соціальну відповідальність бізнесу в Україні[4]	Відповідальне ставлення будь-якої компанії до свого продукту або послуги, споживачів, працівників, партнерів, активна соціальна позиція компанії, яка полягає у гармонійному співіснуванні, взаємодія та постійний діалог із суспільством, участь у вирішенні найгостріших соціальних проблем.
Чижишин О. І. [5]	Соціальна відповідальність – це зобов'язання щодо виконання тих чи інших моральних, етичних, економічних, екологічних норм, що встановлені державою, суспільством до підприємства, недотримання яких вимагає від порушника відповідати за свої помилки та провини.
Станкевич Ю. Ю. [6]	... під корпоративною соціальною відповідальністю ми будемо розуміти стратегію розвитку компанії, що передбачає впровадження в свою діяльність економічних, соціальних, екологічних очікувань суспільства.

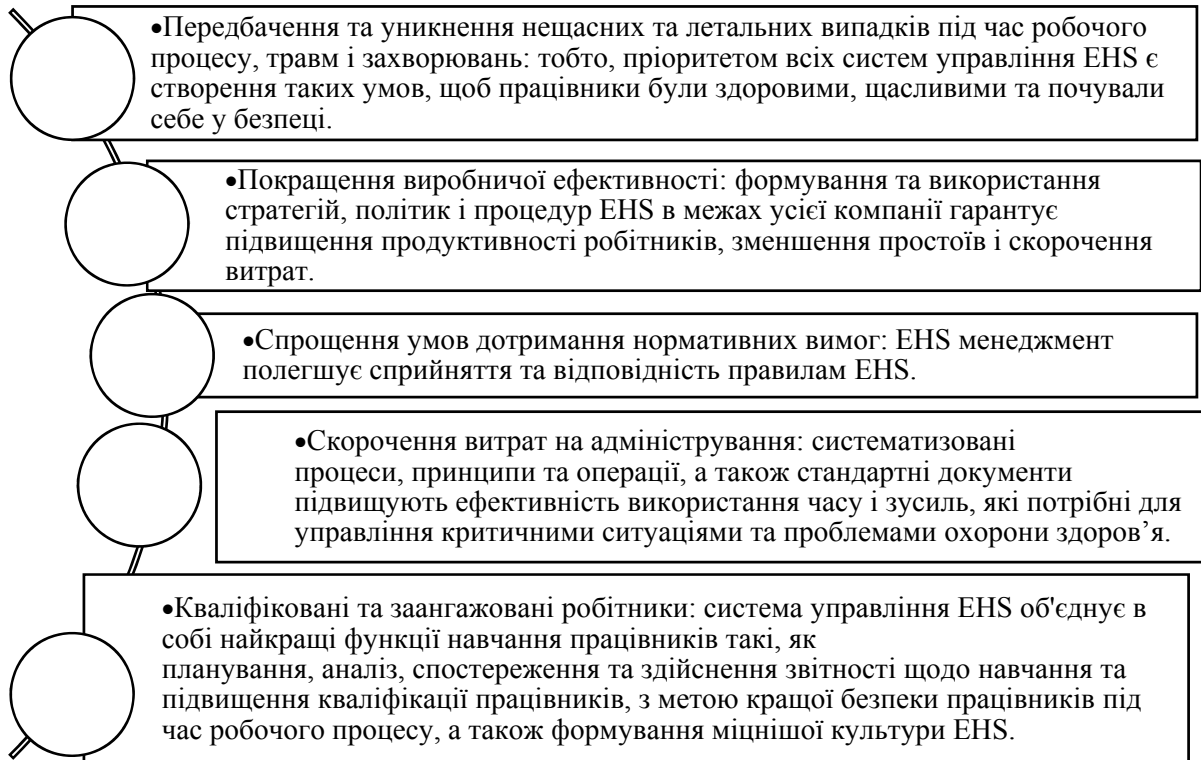
Продовження таблиці 1.

Дослідники та нормативно-правові акти	Трактування поняття «СВ»
Малік М. Й., Мамчур В. А., Шпикуляк О. Г. [7]	... з одного боку, соціальна відповідальність – це виконання підприємством соціальних зобов'язань, передбачених законодавством, через добровільне здійснення витрат на соціальні проекти, з іншого – понад встановлені податковим, трудовим, екологічним та іншим законодавством, виходячи не з вимог закону, а з моральних, етичних міркувань.
Кравцов С. С., Клімова А. М. [8]	Корпоративна соціальна відповідальність (КСВ) – це відповідальність тих, хто приймає бізнес-рішення, за тих, на кого безпосередньо чи опосередковано ці рішення впливають.
Котлер Ф., Лі Н. [9]	... вільний вибір компанії на користь зобов'язання підвищувати добробут суспільства, реалізуючи відповідні підходи до ведення бізнесу і виділяючи корпоративні ресурси.
Мостепанюк А. В. [10]	1) у широкому розумінні корпоративна соціальна відповідальність – це ведення комерційної діяльності з урахуванням інтересів усіх зацікавлених сторін (працівників, споживачів, постачальників, партнерів та довкілля) та в межах норм чинного законодавства; 2) у вузькому розумінні – це участь бізнесу у проектах, спрямованих на вирішення нагальних соціальних (екологічних) проблем і підвищення рівня добробуту місцевих громад і суспільства в цілому.

Джерело: розроблено авторами на основі [2-10]

Однією з варіацій соціальної відповідальності є система захисту природного середовища, здоров'я та безпеки життєдіяльності (EHS Management). Дана діяльність дає змогу не лише звести до мінімуму негативний вплив на екологію та зміцнити безпеку і благополуччя робітників, але і надає можливість удосконалити умови праці, підвищити продуктивність, зміцнити імідж бренду, що в свою чергу є поштовхом для збільшення кількості потенційних клієнтів[11].

Переваги структурованої системи управління EHS:

Рис. 1. Переваги структурованої системи управління EHS

(Розроблено авторами)

Одним із важливих аспектів соціально відповідального бізнесу є оприлюднення щорічної звітності щодо сталого розвитку компанії, у якому описуються результати нефінансової діяльності, що стосуються підходів і прогресу компанії у вирішенні екологічних, соціальних питань і проблем управління.

Пропонуємо розглянути засади сталого розвитку німецької компанії Amphenol-Tuchel Electronics Automotive. Підхід Amphenol до сталого розвитку та цілі встановлюються на корпоративному рівні, а потім впроваджуються у всю компанію, надаючи можливість кожному з підприємств-учасників керувати суттєвими екологічними, соціальними та управлінськими темами у своїй діяльності.

Корпоративні цілі сталого розвитку ґрунтуються на Цілях сталого розвитку ООН (ЦСР), які викладають чітке бачення більш інклюзивного та сталого майбутнього (табл. 2)[12].

**Таблиця 2. Характеристика та статус виконання цілей компанії
Amphenol**

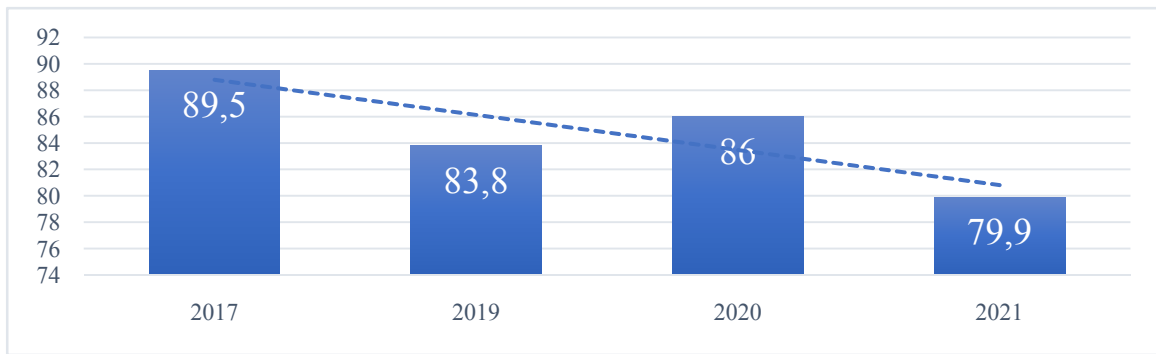
ЦСР	Характеристика	Статус
6.4 Чиста вода та санітарія	НОВА ЦІЛЬ: до кінця 2022 року Amphenol встановить конкретні цілі для своїх 15 об'єктів з найбільшим споживанням технічної води. До 2030 року суттєво підвищити ефективність використання води в усіх секторах і забезпечити сталий забір і постачання прісної води, щоб вирішити проблему дефіциту води та суттєво зменшити кількість людей, які страждають від нестачі води.	Початок реалізації
7.2 Доступна та чиста енергія	До 2030 року суттєво збільшити частку відновлюваної енергії у світовому енергетичному балансі. МЕТА: до кінця 2022 року компанія Amphenol збільшить обсяг джерел відновлюваної енергії для виробництва електроенергії, що використовується на її підприємствах.	В процесі
8.7 Гідна праця та економічне зростання	Вжити негайних та ефективних заходів для викорінення примусової праці, припинення сучасного рабства та торгівлі людьми та забезпечення заборони та викорінення найгірших форм дитячої праці, включаючи вербування та використання дітей-солдат, а до 2025 року покінчити з дитячою працею в усіх її формах. НОВА ЦІЛЬ: до 2025 року Amphenol створить багатомовну стратегію залучення постачальників Tier 1 Direct для свого Кодексу поведінки постачальників і Політики відповідальності постачальників у сфері праці.	Початок реалізації
9.2 Промисловість, інновації та інфраструктура	Сприяти інклюзивній та сталій індустріалізації та до 2030 року суттєво підвищити частку промисловості у зайнятості та валовому внутрішньому продукті відповідно до національних обставин і подвоїти її частку в найменш розвинених країнах. МЕТА: до кінця 2022 року Amphenol розширить свої програми стажування в громадах, де виробляється її продукція, щоб покращити можливості працевлаштування на виробництві.	В процесі

Продовження таблиці 2.

ЦСР	Характеристика	Статус
11.5 Сталі міста та громади	До 2030 року суттєво зменшити кількість смертей і постраждалих людей, а також суттєво зменшити прямі економічні втрати відносно глобального валового внутрішнього продукту, спричинені стихійними лихами, включаючи стихійні лиха, пов'язані з водою, зосередивши увагу на захисті бідних і людей у вразливих ситуаціях. МЕТА: до кінця 2022 року Amphenol визначить свої об'єкти з високим ризиком потенційних катастроф і відповідно посилить поточні плани реагування на катастрофи.	В процесі
12.2 Відповідальне споживання та виробництво	До 2030 року досягти сталого управління та ефективного використання природних ресурсів. ЦІЛЬ: до кінця 2022 року Amphenol збільшить кількість металевого осаду, що переробляється, на 15% у всьому світі.	В процесі
13.1 Кліматичні дії	Посилення стійкості та здатності до адаптації до кліматичних небезпек і стихійних лих у всіх країнах. ЦІЛЬ: до кінця 2022 року Amphenol скоротить нормалізовані на доходи викиди парникових газів Score 1 і 2 на 10% порівняно з рівнем 2018 року.	В процесі
16.2 Мир, справедливість і сильні інституції	Покласти край жорстокому поводженню, експлуатації, торгівлі та всім формам насильства та тортур щодо дітей. ЦІЛЬ: до кінця 2022 року Amphenol завершить свою поточну оцінку операцій і прямих постачальників рівня 1, які вважаються такими, що мають значний ризик випадків примусової чи обов'язкової праці, і, якщо буде виявлено, застосує відповідні заходи для усунення.	В процесі

Джерело: розроблено авторами на основі [12]

В Amphenol прагнуть скоротити споживання енергії на підприємствах (рис. 2) і зменшити власні викиди парникових газів (рис. 3). Протягом 2021 року абсолютний рівень енергоспоживання зріс, оскільки нарощувалось виробництво, щоб задовольнити вищий попит клієнтів.

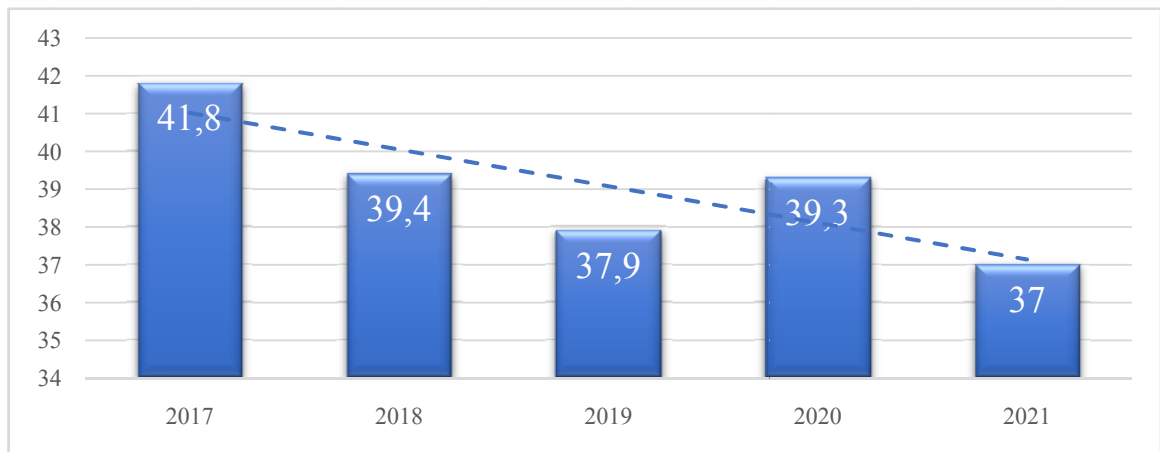

Рис. 2. Енергоємність компанії Amphenol, $\frac{\text{МВт/год}}{\text{млн.дол.США}}$ [12]

У 2021 році застосування процесів економічного виробництва та інвестиції в енергозберігаюче обладнання дозволили знизити енергоємність до $79,9 \frac{\text{МВт/год}}{\text{млн.дол.США}}$ у 2021 році, що на 7% менше, ніж у 2020 році, незважаючи на додатковий попит і потужності. З 2017 року енергоємність корпорації знизилася на 12%, що призвело до загального річного скорочення на 3% за чотирирічний період.

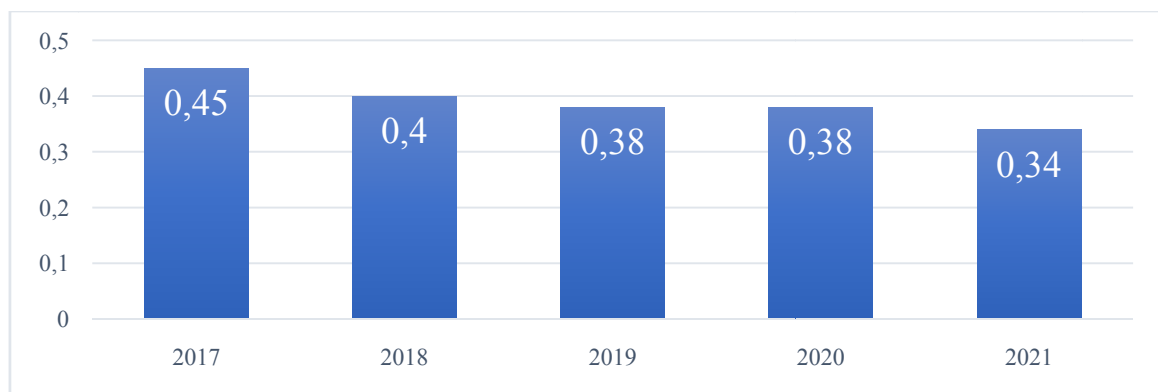
Важливим компонентом стратегії Amphenol щодо скорочення викидів парникових газів є збільшення використання відновлюваних джерел енергії. У 2021 році 14% закупленої електроенергії надходило з відновлюваних джерел, тому пріоритетною метою є збільшення кількості об'єктів, що отримують відновлювану енергію як частину свого енергетичного балансу, до кінця 2022 року.

Подальшим удосконаленням, яке компанія внесла цього року, є перехід до звітності про викиди парникових газів Score 2 з використанням ринкового підходу на відміну від попередніх років, коли звіт здійснювався з використанням підходу на основі місцезнаходження.

Рис. 3. Інтенсивність викидів парникових газів, метричних тон CO2 еквіваленту /млн. дол. США доходу [12]

Amphenol прагне бути відповідальним споживачем води. Щоб зменшити загальне споживання води, компанія реалізує проекти з оптимізації води на підприємствах і інвестує в системи повторного використання та регенерації стічних вод (рис. 4). Завдяки цим діям та інвестиціям вдалося знизити інтенсивність водозабору на 13% у 2021 році порівняно з попереднім роком. З 2017 року активні заходи призвели до зниження інтенсивності водозабору на 26%, тобто на 7% у сукупному річному скороченні.

Рис. 4. Інтенсивність виведення води, мегалітрів / млн. дол. США доходу [12]

Наприклад, у 2021 році команда Eca Thermometrics в Індії встановила блок рециркуляції води в рамках процесу виробництва датчиків. Нова установка допомогла підприємству переробити та відновити частину води, яка використовувалася під час виробничого процесу. В результаті встановлення нової установки вдалося скоротити споживання води в процесі більш ніж на 200 кубічних метрів технологічної води на місяць, що дорівнює скороченню приблизно на 90%. Крім того, об'єкт зменшив витрати на воду та обмежив свій вплив на місцеве водопостачання.

У діяльності компанії використовуються численні методи обмеження відходів, зокрема використання переробленої упаковки для з'єднувачів, компостування органічних матеріалів із кафетеріїв працівників і зменшення використання паперу(рис. 5). Завдяки ініціативам щодо мінімізації відходів, які було реалізовано протягом останніх кількох років, підприємства змогли збільшити відсоток відходів, які повторно використовуються, переробляються чи відновлюються.

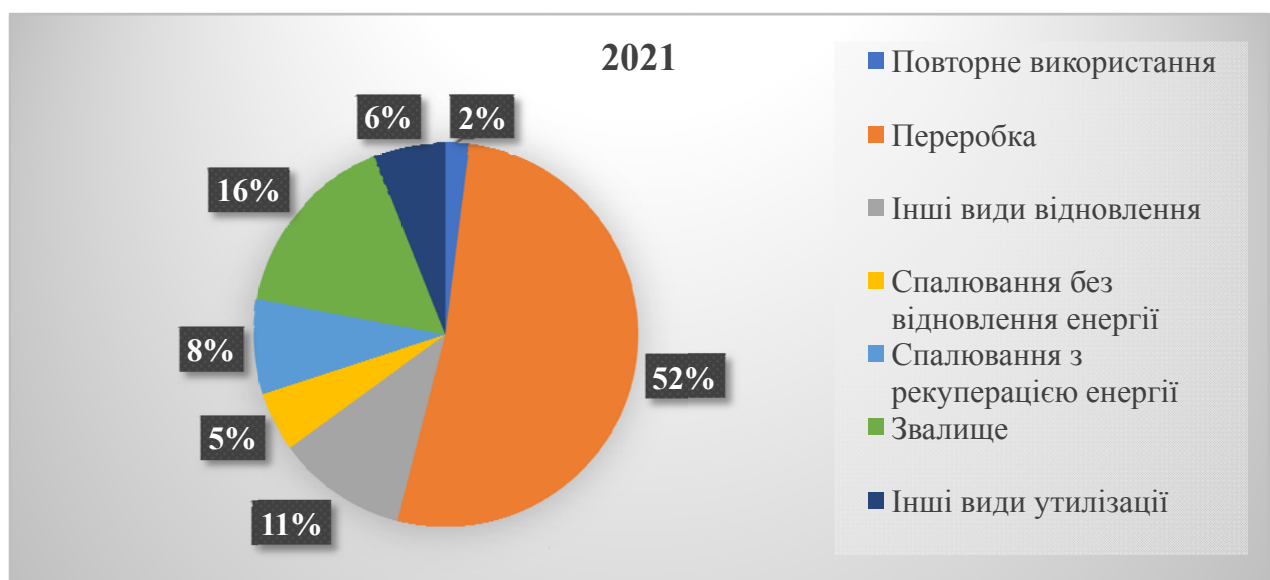
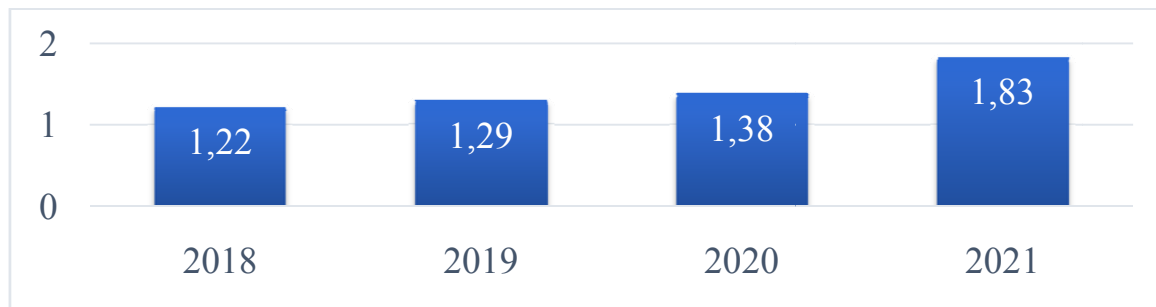

Рис. 5. Кінцеве використання відходів у 2021 р. [12]

Для підтримки високого рівня конкурентоспроможності, потрібно надавати змогу співробітникам доступ до навчання та інструментів, які є необхідними для розвитку та вдосконалення їхніх професійних навичок. Підприємства Amphenol по всьому світу підтримують постійне навчання та підвищення кваліфікації для розвитку нових навичок(рис. 6).

Рис. 6. Години навчання співробітників, млн. год. [12]

У компанії також надають можливість переміщення співробітників для підтримки нових можливостей працевлаштування в різних підрозділах або коли працівники вирішують переїхати. Крім того, деякі з закладів пропонують компенсацію за навчання для підтримки розвитку співробітників і навчання протягом усього життя. Впровадження нових систем для віртуального навчання у 2020 році отримало надзвичайно позитивні відгуки, і компанія розширила програму у 2021 році. У результаті кількість навчальних годин значно зросла порівняно з попередніми роками.

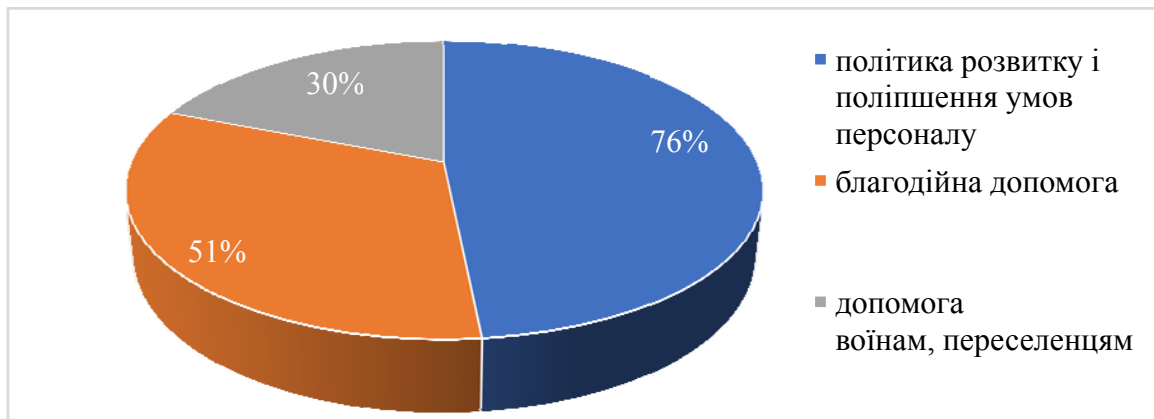
Amphenol є глобальною мультикультурною компанією, і співробітники відображають різноманітність географічного кола. На кінець 2021 року трохи більше 60% робочої сили було розташовано в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні, 23% – у Північній Америці та 15% – у Європі. Згідно з останньою декларацією ЕЕО-1 у 2020 році, 68% робочої сили в США ідентифіковані як білошкірі, 13% визначені як жителі азіатських або

тихоокеанських островів, 12% ідентифіковані як латиноамериканці та 5% визначені як чорношкірі.

За результатом аналізу соціальної відповідальності Amphenol-Tuchel Electronics Automotive можна зробити висновок, що компанія усвідомлює актуальність СВ як атрибута, пов'язаного з корпоративною ідентичністю. В організації розуміють необхідність розробки звіту про СВ та впровадження відповідних каналів для розповсюдження дій з СВ, розроблених за певний період.

Нажаль, корпоративна соціальна відповідальність в Україні ще не стала частиною стратегічного менеджменту: лише деякі компанії мають стратегію соціальної відповідальності, процес формування окремих підрозділів так і не почався, відсутній механізм контролю впровадження заходів з соціальної відповідальності. Більшість підприємств, які мають чітко функціонуючу КСВ, це представники міжнародних компаній, які мають підрозділи в Україні, а також найбільш великі українські підприємства [13].

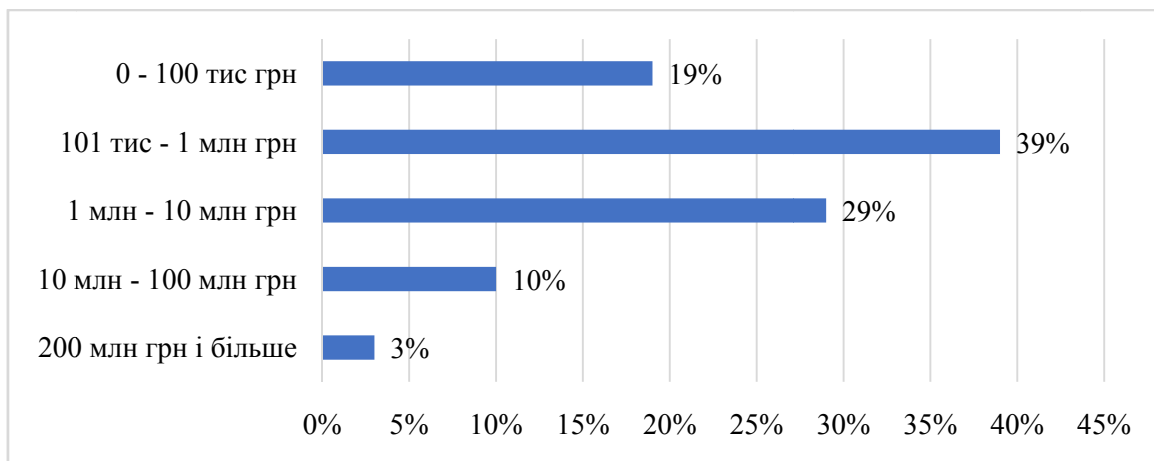
На сучасному етапі розвитку українського бізнесу 83% підприємств впроваджують політику КСВ. За результатами дослідження популярності практик КСВ в Україні за період 2010 – 2020 рр. найбільш поширеними напрямками реалізації політики КСВ в нашій державі є політика розвитку і поліпшення умов персоналу (76%), благодійна допомога (51%) та допомога воїнам, переселенцям і мешканцям зони АТО (30%) (рис. 7) [14].

Рис. 7. Найбільш поширені напрямками реалізації політики КСВ в Україні у 2010 – 2020 рр.

Джерело: розроблено авторами на основі [14]

Згідно зі статистичними даними першого дослідження КСВ в Україні, оприлюдненими організацією Pro Bono, було сформовано графік річного бюджету, який великі українські компанії виділили на заходи корпоративної соціальної відповідальності у 2021 році (рис. 8). Загальна сума на проведення КСВ-проектів серед опитаних 56 компаній великого бізнесу становила 411 млн. грн. [15].

Рис. 8. Річний бюджет українських компаній на реалізацію КСВ-проектів у 2021 році

Джерело: побудовано авторами на основі [15]

Проаналізувавши дані рис. 8, варто зазначити, що у 2021 р. середній річний бюджет на проведення КСВ-проектів усіх опитаних компаній склав більше 2,5 млн грн.

У 2022 році Україна зіштовхнулася з найбільшою кризою за усі роки існування, а саме початком повномасштабної війни. З перших днів український бізнес проявив свою найкращу сторону – згуртувався та сконцентрувався на допомозі державі та людям. Приналежність до принципів сталого розвитку підтвердилась у активній реалізації як мінімум трьох принципів «No poverty», «Zero hunger», «Good health and wellbeing» та стала насправді ще ширше, концентруючись на допомозі всім людям під час війни.

Українські компанії зробили чимало, які і в мирні часи і в часи пандемії, і під час війни сповідують цінності сталого розвитку та соціальної відповідальності (табл. 3).

Таблиця 3. КСВ-проекти українських компаній за період війни

Вид діяльності	Назва компанії	КСВ-проекти
Гуманітарна допомога населенню	KERNEL	Гуманітарна допомога містам по забезпеченню соняшниковою олією мешканців окупованих районів, осіб з інвалідністю та пенсіонерів, відвантаження в різні регіони пшениці та кукурудзи. Програма для мереж, що отримуватимуть по 1 млн. гривень щодня для роздачі продукти мешканцям, волонтерам і військовим абсолютно безкоштовно[16].
	BASF Ukraine	BASF перерахував 1 мільйон євро на цільову підтримку України, допомога здійснюється через Німецький Червоний Хрест (НЧХ) на території України[17][17]
	DTEK Group	ДТЕК ВДЕ передав 27 тон продуктивних наборів для Миколаївської, Дніпропетровської і Запорізької областей.[18]
Підтримка медичних закладів	Asters	Пошук та купівля ліків й інших засобів медичного призначення, забезпечення доставки.
	ArcelorMittal	Підприємство виділило 1 млн дол. на забезпечення медичними засобами лікарень у Кривому Розі.
	METINVEST	Компанія надала Мирноградській центральній міській лікарні генератор для автономного енергопостачання[19]. Компанія передала 1610 медичних наборів чотирьом Запорізьким лікарням. На придбання цих медикаментів Група Метінвест витратила приблизно 700 тисяч грн.

Продовження таблиці 3.

Вид діяльності	Назва компанії	КСВ-проекти
Евакуація та розміщення населення з зони бойових дій	Dyckerhoff Cement Ukraine	Евакуйовано 211 працівників та членів їх сімей.
	УкрЕнерго	Компанія за підтримки європейських партнерів займалася евакуацією та розміщенням наших працівників, дітей та родичів за кордоном. Ми створили корпоративний гуманітарний штаб для вирішення критичних питань.[20]
	METINVEST	Компанія вивозить цивільне населення з гарячих точок у Донецькій обл. та займається їх розміщенням. У Запоріжжі й Кам'янському працюють Центри реабілітації та реінтеграції, до яких звернулися понад 1000 вимушених переселенців. [21]

Джерело: розроблено авторами на основі [16-21]

Гуманітарна діяльність українських підприємств та міжнародних компаній в Україні є прикладом для всього корпоративного світу в реалізації цілей сталого розвитку та прихильності до гуманітарних цінностей.

За останні роки, навіть за останні місяці, проекти щодо соціальної відповідальності набувають більшого значення в стратегіях компаній. Чимало з них впроваджують нові політики та практики, для збільшення позитивного впливу на вирішення глобальних питань, що стосуються екології, трудових ресурсів, охорони безпеки та управління.

Орієнтуючись на аналіз соціальної відповідальності німецької компанії Amphenol-Tuchel Electronics Automotive можна зробити висновок, що вона є хорошим прикладом для наслідування застосування соціальних ініціатив українськими компаніями.

Для покращення соціальної відповідальності вітчизняними суб'єктами господарювання, на прикладі Amphenol-Tuchel Electronics Automotive, можна запропонувати ряд наступних рекомендацій:

- відкрита демонстрація своєї соціальної відповідальності;

- розробка стратегії соціальної відповідальності відповідно до цілей сталого розвитку ООН, а також оцінка пріоритетності складових стратегії сталого розвитку;

- розробка ряду документів, що стосуються відповідального ведення бізнесу;

- оприлюднення щорічної звітності як великими так і малими підприємствами щодо прогресу в досягненні цілей сталого розвитку ООН;

- проведення оцінки впливу компанії на навколишнє середовище, шляхом застосування методів вимірювання наслідків своєї діяльності;

- проведення оцінки «чистого» соціального впливу на громаду та благополуччя населення;

- розробка політики та визначення чіткої стратегії щодо підтримки різноманітності, справедливості та інклюзії, шляхом експертизи ланцюга постачання, що характеризує різноманітність постачальників;

- інвестування в екологічну та соціальну стійкість;

- розробка плану щодо дій для досягнення вуглецевої нейтральності;

- застосування відновлюваних джерел енергії;

- перехід до циркулярної економіки;

- розробка заходів щодо зменшення використання «екологічно брудних» матеріалів;

- розробка програми відповідального використання корисних копалин для окремих галузей;

- ініціація скринінгу викидів парникових газів;

- реалізація проектів з оптимізації використання води і інвестування в системи повторного використання та регенерації стічних вод;

- розробка заходів щодо мінімізації відходів, наприклад, шляхом повторного використання, переробки чи відновлення;

- розробка заходів щодо гарантії безпеки співробітників під час виробничого процесу;

- розширення можливостей віддаленої роботи, щоб допомогти робітникам керувати своєю роботою та особистими обов'язками;

- створення комітетів з безпеки;

- застосування системи управління безпекою, включаючи ISO 45001;

- організація програм постійного навчання та підвищення кваліфікації для розвитку нових навичок працівників;

- створення інклюзивного робочого середовища, де всі працівники користуються повагою та справедливим ставленням, що, в свою створює високий рівень організаційної стабільності та глибоку відданість людям;

- взаємодія з усіма стейкхолдерами, наприклад, шляхом спонсорювання та партнерства з місцевими благодійними організаціями для забезпечення їжею притулків для бездомних, організацією заходів у центрах пенсійного віку, прибирання місцевих середовищ існування, пожертвування шкільного приладдя нужденним дітям, тощо.

Саме ці дії допоможуть українським компаніям вийти на новий економічний рівень, підвищити свою впізнаваність не тільки на внутрішньому, але і на зовнішньому ринках, привернути увагу основних стейкхолдерів, ну і найголовніше бути відповідальним щодо екологічної сфери, сфери трудових відносин та безпеки здоров'я.

Висновки. Отже, соціальна відповідальність – це концепція менеджменту, що була сформована у середині минулого століття, яка поєднує в собі етичні, філантропічні, екологічні та економічні аспекти, зосереджуючи свою увагу не лише на отриманні прибутку від діяльності, а і на впливі на суспільство та природне середовище, що в подальшому сприятиме сталому розвитку, шляхом співпраці з державою, діловими партнерами, місцевими громадами та суспільством в цілому.

На жаль, в Україні концепція соціальної відповідальності перебуває лише на стадії розвитку, оскільки тільки половина організацій, з тих, що практикують заходи з управління КСВ, є чітко визначена стратегія корпоративної соціальної відповідальності.

Хорошим прикладом для українських підприємств щодо застосування стратегії соціальної відповідальності, а саме системи захисту природного середовища, здоров'я та безпеки життєдіяльності (EHS), є німецька компанія Amphenol-Tuchel Electronics Automotive, яка чітко усвідомлює актуальність СВ як атрибута, пов'язаного з корпоративною ідентичністю. Якщо українські компанії будуть здійснювати подібні заходи щодо покращення екологічного становища та допомоги у вирішенні суспільних питань, як в Amphenol, то це спричинить наступний позитивний соціально-економічний вплив: покращення співпраці між підприємництвом, державою та суспільством; покращення екологічних та соціальних показників, таких як: забруднення повітря, споживання водних ресурсів, бідність населення, кількість працюючого населення, тощо; підвищення лояльності суспільства; зміцнення конкурентної позиції компаній; залучення іноземних та вітчизняних інвестицій в певні соціальні сфери, та ін.

Література

1. A Brief History of Corporate Social Responsibility (CSR). URL: [A Brief History of Corporate Social Responsibility \(CSR\) \(thomasnet.com\)](https://www.thomasnet.com/insights/industry/industry-news/a-brief-history-of-corporate-social-responsibility-csr) (Дата звернення: 24.11.2022)
2. Міжнародний стандарт ISO 26000:2010. URL: https://documentation.lastradainternational.org/lisidocs/3078-ISO%2026000_2010.pdf (Дата звернення: 24.11.2022).
3. Сіренко Н.М., Лункіна Т.І., Бурковська А.В.. Соціальна відповідальність : навч. посіб. Миколаїв : МНАУ, 2021. 216 с.

4. Ситник Й. С., Юрченко Г. М. Актуалізація концепції корпоративної соціальної відповідальності в моделі економічного розвитку України. *Економіка та суспільство*. 2021. № 24. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/189/181> (Дата звернення: 24.11.2022).

5. Чижишин О. І. Значення і сутність соціальної відповідальності в умовах функціонування ринкової економіки. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. Вип. 6(3). С. 127-130.

6. Станкевич Ю. Ю. Корпоративна соціальна відповідальність: сутність та проблеми поширення в Україні. *Молодий вчений*. 2016. №. 5. С. 171-174.

7. Малік М. Й., Мамчур В. А., Шпикуляк О. Г. Інституціональне середовище та формування соціальної відповідальності аграрних підприємств. *Економіка АПК*. 2017. № 12. С. 5-13.

8. Кравцов С. С., Клімова А. М. Корпоративна соціальна відповідальність туристичного підприємства: сутність та напрями впровадження. *Ефективна економіка*. 2019. № 10. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2019_10_43 (Дата звернення: 24.11.2022).

9. Комарова К. В., Ковальчук Н. В. Соціальна відповідальність як складова стратегії розвитку бізнесу на підприємствах України. 2017. URL: <http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/handle/123456789/2470> (Дата звернення: 24.11.2022).

10. Мостепанюк А. В. Сутність, принципи та методи реалізації корпоративної соціальної відповідальності в сучасній ринковій економіці. *Бізнес Інформ*. 2019. № 11. С. 13-22.

11. EHS – Environmental Health and Safety Management System. URL: <https://www.compliancequest.com/what-is-ehs-and-why-is-it-important/> (Дата звернення: 24.11.2022).

12. Звіт про сталий розвиток Amphenol за 2021 рік. URL: <https://amphenol.com/docs/sustainability-report> (Дата звернення: 25.11.2022).

13. Деліні М.М. Проблеми реалізації корпоративної соціальної відповідальності на підприємствах України. *Політика корпоративної соціальної відповідальності в контексті сталого соціально-економічного*

розвитку: [матеріали I Міжнар. наук.-практ. конф.]. Донецьк. 2013. 63-64 с.

14. Блог Євгена Тришина – Про маркетинг «Маркетинг в Україні» «КСВ – корпоративна соціальна відповідальність». URL: http://www.ua-marketing.com.ua/?page_id=667 (Дата звернення: 24.11.2022).

15. Перший каталог КСВ-ініціатив. *Pro Bono Club Ukraine 2021*. URL: <https://sup.org.ua/uk/news/419> (Дата звернення: 24.11.2022).

16. Kernel допомагає армії технікою, ПММ, екіпіруванням. *UkrAgroConsult*. URL: <https://ukragroconsult.com/news/kernel-dopomagaeye-armiyi-tehnikoyu-pmm-ekipiruvannya/> (Дата звернення: 24.11.2022).

17. BASF передає Україні 1 мільйон євро екстреної гуманітарної допомоги. *Growhow.in.ua*. URL: <https://www.growhow.in.ua/basf-peredaie-ukraini-1-milyon-ievro-ekstrenoi-humanitarnoi-dopomohy/> (Дата звернення: 24.11.2022).

18. ДТЕК і Фонд Ахметова передали 27 тон продуктових наборів для трьох областей. URL: <https://ukraine.segodaya.ua/ua/ukraine/dtek-i-fond-ahmetova-peredali-27-tonn-produktovyh-naborov-dlya-treh-oblastey-1609981.html> (Дата звернення: 24.11.2022).

19. Спільними зусиллями міської влади та Метінвест у Мирноградській лікарні встановлено генератор. *Pokrovsk.News*. URL: <https://pokrovsk.news/news/view/cpilnimi-zusillyami-miskoi-vladi-ta-metinvest-u-mirnogradskij-likarni-vstanovleno-generator> (Дата звернення: 24.11.2022).

20. Укренерго: війна триває, але наша команда з КСВ вже зараз активно долучається до національних та міжнародних заходів, присвячених післявоєнній відбудові України. *Європейська Бізнес Асоціація*. URL: <https://eba.com.ua/ukrenergo-vijna-tryvaye-ale-nasha-komanda-z-ksv-vzhe-zaraz-aktyvno-doluchayetsya-do-natsionalnyh-ta-mizhnarodnyh-zahodiv-prysvyachenyh-pislyavoyennij-vidbudovi-ukrayiny/> (Дата звернення: 24.11.2022).

21. «Сталевий фронт» Метінвесту: працюємо заради перемоги України. *KRIVBASS.CITY*. URL: <https://krivbass.city/news/view/stalevij-front-metinvestu-pratsyuemo-zaradi-peremogi-ukraini> (Дата звернення: 24.11.2022).

References

1. Thomas (2019), “A Brief History of Corporate Social Responsibility (CSR)” available at: <https://www.thomasnet.com/insights/history-of-corporate-social-responsibility/#:~:text=Although%20responsible%20companies%20had%20already%20existed%20for%20more,often%20referred%20to%20as%20the%20father%20of%20CSR.> (Accessed 24 November 2022)
2. ISO (2010), “An international standard ISO 26000:2010”, available at: https://documentation.lastradainternational.org/lisidocs/3078-ISO%2026000_2010.pdf (Accessed 24 November 2022).
3. Sirenko, N.M., Lunkina, T.I. and Burkovska, A.V. (), *Sotsialna vidpovidalnist: navch. posib.* [Social responsibility: education. manual], MNAU, Mykolaiv, Ukraine.
4. Sytnyk, Y. S. and Yurchenko, H. M. (2021), “Actualization of the concept of corporate social responsibility in the model of economic development of Ukraine”, *Ekonomika ta suspilstvo*, [Online], vol. 24, available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/189/181> (Accessed 24 November 2022).
5. Chyzhyshyn, O. I. (2016), “The meaning and essence of social responsibility under conditions of the market economy”, *Naukovyj visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu*, vol. 6(3), pp. 127-130.
6. Stankevych, Y. Y. (2016), Corporate social responsibility: essence and problems of distribution in Ukraine, *Molodyi vchenyi*, vol. 5, pp. 171-174.
7. Malik, M. Y., Mamchur, V. A. and Shpykuliak, O. H. (2017), “Institutional environment and formation of social responsibility of agricultural enterprises”, *Ekonomika APK*, vol 12, pp. 5-13.
8. Kravtsov, S. S. and Klimova, A. M. (2019), “The corporate social responsibility of the tourism enterprise: the essence and ways of implementing”, *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 10, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2019_10_43 (Accessed 24 November 2022).
9. Komarova, K. V. and Kovalchuk, N. V. (2017), “Social responsibility as an integral part of the development of business at Ukraine enterprises”, *Innovatsiina ekonomika*, vol. 5-6, pp. 25-30, available at:

<http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/handle/123456789/2470> (Accessed 24 November 2022).

10. Mostepaniuk, A. V. (2019), “Essence, Principles and Methods of Implementing Corporate Social Responsibility in the Modern Market Economy”, *Biznes Inform*, vol. 11, pp. 13-22.

11. ComplianceQuest (2022), “EHS – Environmental Health and Safety Management System”, available at: <https://www.compliancequest.com/what-is-ehs-and-why-is-it-important/> (Accessed 24 November 2022).

12. Amphenol (2021), “2021 sustainability report”, available at: <https://amphenol.com/docs/sustainability-report> (Accessed 25 November 2022).

13. Dielini, M.M. (2013) “Problems of implementation of corporate social responsibility at enterprises of Ukraine”, *Polityka korporatyvnoi sotsialnoi vidpovidalnosti v konteksti staloho sotsialno-ekonomichnoho rozvytku: materialy I Mizhnar. nauk.-prakt. konf.* [The policy of corporate social responsibility in the context of sustainable socio-economic development: materials of the First International. science and practice conf.], Donets'k, Ukraine, pp. 63-64.

14. Blog of Evhene Tryshyn – On marketing “Marketing in Ukraine” (2012), “CSR – Corporate Social Responsibility”, available at: <https://ua-marketing.com.ua/> (Accessed 24 November 2022).

15. *Pro Bono Club Ukraine* (2021), “The first catalog of CSR initiatives”, available at: <https://sup.org.ua/uk/news/419> (Accessed 24 November 2022).

16. *UkrAgroConsult* (2022), “Kernel helps the army with equipment, PMM, equipment”, available at: <https://ukragroconsult.com/news/kernel-dopomagaye-armiyi-tehnikoyu-pmm-ekipiruvannyam/> (Accessed 24 November 2022).

17. *Growhow.in.ua* (2022), “BASF donates 1 million euros of emergency humanitarian aid to Ukraine”, available at: <https://www.growhow.in.ua/basf-peredaie-ukraini-1-milyon-ievro-ekstrenoi-humanitarnoi-dopomohy/> (Accessed 24 November 2022).

18. *segodnya.ua* (2022), “DTEK and the Akhmetov Foundation handed over 27 tons of food kits for three regions”, available at:

<https://ukraine.segodnya.ua/ua/ukraine/dtek-i-fond-ahmetova-peredali-27-tonn-produktovyh-naborov-dlya-treh-oblastey-1609981.html> (Accessed 24 November 2022).

19. *Pokrovsk.News* (2022), “The joint efforts of the city authorities and Metinvest installed a generator in Myrnograd Hospital”, available at: <https://pokrovsk.news/news/view/cpilnimi-zusillyami-miskoi-vladi-ta-metinvest-u-mirnogradskij-likarni-vstanovleno-generator> (Accessed 24 November 2022).

20. *Yevropeiska Biznes Asotsiatsiia* (2022), “Ukrenergo: the war continues, but our CSR team is already actively involved in national and international events dedicated to the post-war reconstruction of Ukraine”, available at: <https://eba.com.ua/ukrenergo-vijna-tryvaye-ale-nasha-komanda-z-ksv-vzhe-zaraz-aktyvno-doluchayetsya-do-natsionalnyh-ta-mizhnarodnyh-zahodiv-prysvyachenyh-pislyavoyennij-vidbudovi-ukrayiny/> (Accessed 24 November 2022).

21. *KRIVBASS.CITY* (2022), “Steel Front" of Metinvest: we work for the victory of Ukraine”, available at: <https://krivbass.city/news/view/stalevij-front-metinvestu-pratsyuemo-zaradi-peremogi-ukraini> (Accessed 24 November 2022).

Стаття надійшла до редакції 14.12.2022 р.